

המאמר לקוח מתוך החוברת

הזדקנות של אנשים עם מוגבלות שכלית התפתחותית

עורכות ראשיות

ד"ר עדי לוי-ורד
גב' נגה חן
מכלול - יחידת הערכה ומחקר, קרן שלום

שותפי עריכה

נעמה שביט | מנהלת תחום - פיתוח ידע
והכשרת כוח אדם, שירות להערכה והכרה,
אגף הערכה, הכרה ותכניות, מינהל
מוגבלויות, משרד הרווחה והביטחון החברתי.
שרון גנות | מנהלת ידע ומחקר, קרן שלום.

שיקום שמיעה בקרב אנשים עם מוגבלות שכלית, בדגש על תהליך ההזדקנות הטבעית

מאת: פרידה קורנברוט

אמיר, בן 52, מאובחן עם מוגבלות שכלית התפתחותית ברמת תפקוד גבוהה, מתגורר בהוסטל יחד עם חבריו כבר מספר שנים. לאחרונה, הוא מגביר את הטלוויזיה, הוא מתקרב יותר מדיי למטפלים בזמן שפונים אליו לשיחה, הוא איננו מגיב לקריאת שמו כאשר הוא רחוק מהאדם הקורא, הוא כמעט נדרס בזמן חצית כביש כי לא שמע את המכונית מתקרבת, והוא נוהג להתבודד במקום להשתתף בפעילויות חברתיות כמו שהיה נוהג בעבר. בישיבת ניהול סיכונים הועלה חשד לירידה בשמיעה, ולאחר בדיקת רופא אף-אוזן-גרונ ובדיקת שמיעה, אמיר קיבל שני מכשירי שמיעה והחל להרכיבם. לאחר כמה ימי הסתגלות למכשירים הוא חזר להתנהגותו הרגילה, וחזר להשתלב בקבוצה בכל הפעילויות החברתיות בהן נהג להשתלב בשנה הקודמת. המטפלים למדו לטפל במכשירים יחד עם אמיר וכעת הוא מרכיב אותם באופן קבוע, לאורך כל היום!

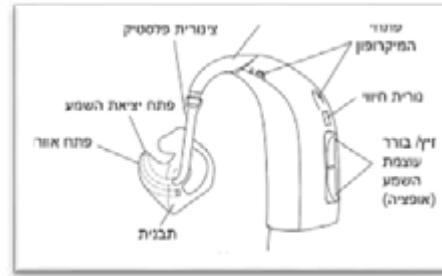
השמיעה, כמו יתר החושים, נחלשת לאורך החיים. אצל אנשים עם מוגבלות שכלית, הירידה התפקודית בכלל והירידה בשמיעה בפרט, עלולה להופיע בגיל יותר צעיר ולהתדרדר במהירות רבה יותר מהאוכלוסייה הכללית. הירידה בשמיעה היא לרוב הדרגתית, ולכן קשה לזהותה, משום שהאדם מסתגל בהדרגה לירידה בשמיעה. לרוב, הירידה בשמיעה מתגלה כאשר היא פוגעת בתפקוד היום-יומי ובשילוב החברתי באופן משמעותי. לעיתים קרובות, אין לאדם המזדקן עם מוגבלות שכלית דרכי התמודדות עם ירידה בשמיעה (למשל, הוא לא יבקש מהמטפל לחזור על מה שאמר), וכך תפקודו עלול להיפגע. חלק חשוב בתפקיד המטפל הוא לזהות שינויים התנהגותיים הקשורים להזדקנות בכלל ולירידה שמיעה במיוחד. ניתן לעשות זאת על ידי תצפית בהתנהגות האדם המזדקן ובהפנייתו לאחראים מבחינה רפואית לצורך ביצוע מעמיק, בדיקת שמיעה ושיקום השמיעה. בהמשך על המטפלים ללמוד כיצד להשתמש ולשמור על תקינות המכשירים.

שינויים בהתנהגותו של האדם המזדקן המעלות חשד לירידה בשמיעה:

- שינוי בהתנהגות, לדוגמה: הימנעות מהשתתפות באירועים חברתיים, התבודדות.
- לא תמיד משיב לקריאת שמו, יש צורך לצעוק או להתקרב אליו כדי לקבל תגובה.
- נוהג להגביר את העוצמה בטלוויזיה/ברדיו או להתקרב לעבר מקור הקול.
- צריך לנגוע בו לקבלת תשומת ליבו לפני שפונים אליו.
- אינו מגיב כשמדברים אליו מאחורי גבו.
- מתקרב יותר מידיי למי שמדבר ומסתכל ישר לפניו של הדובר.
- בעל רקע רפואי אשר מגביר את החשד לירידה בשמיעה, כמו דלקות אוזניים חוזרות, מחלה מטבולית, קבלת טיפול תרופתי, תסמונת דאון, עבר חבלת ראש, ועוד.
- ירידה בחדות הראיה יכולה להתווסף לירידה בשמיעה ולפגוע בכל תפקודיו.
- מגביר את קולו עד לצעקות, מבלי ששם לב לכך שקולו חזק מידיי.
- מתקשה בהבנת הנאמר כשיש רעש ברקע.

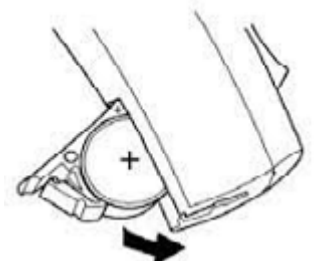
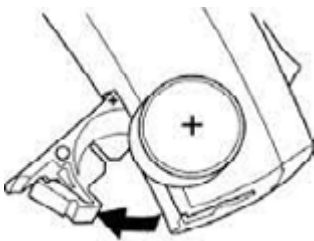
מהו מכשיר שמיעה ומה תפקידו?

מכשיר שמיעה מגביר את העוצמה של הקולות בסביבה. הוא קולט את הקולות דרך המיקרופון, מגביר אותם במערכת החשמלית בתוך המכשיר ומעביר את הקול החזק דרך צינורית הפלסטיק ודרך האוזנייה לתוך האוזן. האוזנייה מיוצרת לפי המידה האישית, ומחזיקה את המכשיר במקומו. את המכשיר מניחים מאחורי האוזן.

מדריך להרכבת המכשירים:

- בכל יום, לפני הרכבת המכשירים, יש לבדוק שהאוזנייה נקיה והסוללות עובדות (סוגרים את קופסת הסוללה וכשסוגרים אותו על כף היד ניתן לשמוע צפצוף המעיד על תקינות הסוללה. יש להקפיד על הכנסת הסוללות בכוון הנכון וסגירה קלה של קופסת הסוללה (יש מכשירים הנטענים במטען מיוחד, אך רצוי גם במכשירים האלו לוודא שהסוללות אכן טעונות).
- יש להרכיב את המכשיר בשעות הבוקר, ולאפשר שימוש רציף במהלך כל שעות הערנות של המשתמש. את המכשיר מסירים רק בזמן שינה ובזמן מקלחת.
- יש להימנע מהרטבת המכשירים. אם בטעות המכשיר נרטב, יש לפתוח את קופסת הסוללות ולתת למכשיר להתייבש באוויר החדר.
- כשהמכשירים אינם בשימוש, יש לשמור אותם בתוך הקופסה המקורית שלהם ובמקום בטוח וקבוע. יש להקפיד על כיבוי המכשיר ע"י ניתוק הסוללות (על ידי פתיחת קופסת הסוללות) או בהתאם להנחיות על שמירת המכשיר.
- בכל בוקר, לפני הרכבת המכשירים, המטפלים הישירים אחראים לבדוק את תקינות המכשירים והסוללות. חשוב שיהיו סוללות להחלפה במסגרת היומית.
- במידה ויש בעיה עם המכשיר, יש לפנות לקלינאי התקשורת ו/או לאחראי במסגרת ו/או למכון בו נרכשו המכשירים.

המלצות לשיפור השיח עם אדם מזדקן עם מוגבלות שכלית וירידה בשמיעה:

- לוודא שנשמר קשר עין בין הדובר למאזין לאורך כל השיחה.
- לפנות אליו בשפה רגילה, בעוצמה רגילה ותוך הקפדה על דיבור ברור. אין צורך לצעוק כי זה מעוות את הדיבור ומקשה על ההבנה של מה שנאמר.
- רצוי לא להסתיר את הפנים ולוודא שיש תאורה על פניו של הדובר.
- מומלץ לשמור על סביבה שקטה בזמן השיחה עימו.
- לוודא שהאדם שמע את המילים העיקריות בשיחה. להתבטא במשפטים קצרים ולא במילים בודדות, כדי לאפשר חשיפה למידע נוסף.
- להיעזר בתקשורת תומכת: סימני ידיים, תמונות או כל אמצעי תקשורת אשר יקל על העברת המידע.